

ban a pusztát, melyet e tájon telepítnek meg: mert mikor Gáji Horváth Gergely diós- 1462 győri kapitány azt Hód-Vásárhelylyel együtt megszerzi, már akkor, a szomszédságában eső Rárós mellett, mint falu emlittetik.¹ Horváth azonban idővel elzálogosította azt Dóczi Péternek, 1478 ki akkor-tájban vidékünkön róppant birtokokat szerzett magának.

A falu határát Rárós, Derek-egyháza és Mágocs közt a Tompa-háti dülő és a gr. Károlyi féle Tompa-háti major mutatja.

Tót-Kutas falu.

Kutas	1437	Kwthws	1463	Toth Kwthas	1556
Kwthws	1447	Tóth Kwthas	1549	Tottkwtas	1559
Kwthos	1456	Totkutas	1552	Thot Kwtas	1561

A mi Kutas-pusztánknak két része volt, t. i. Peres-Kutas és Tót-Kutas s e kettő egymással a Fejér-tónál össze is ért. Nevét tót nemzetiségű lakosaitól vette, kik valószínűen már Hunyadi János korában lakták e helyet.²

Először a Szekcsei Herczeg család tagjainak a Héderváriak ellen folytatott perében találkozunk a faluval, mint a hód-vásárhelyi uradalom egyik tartozékával, Hegyes és Kamarás Csa- 1437 nád megyei községek közt sorolva fel, mikor t. i. az egyezségről Herczeg Rafáel bosnyák püs-

¹ Borovszky, Csan. vm. t. II. 218.

² Ezt onnét gondoljuk, hogy Hunyadi már 1455-ben említi, hogy Vásárhely lakosainak egy része tót volt. (L. Vásárhely alatt.)

pöknek és rokonságának esik.¹ Ugyan ezen per oklevelei között tíz évvel később a fehérvári káptalan egyik kiadványa újra megnevezi ugyan azon helységek közt a falut, mint „Hód és Vásárhely városokhoz tartozókat“,² mint a melyek felett a nevezett uri családok még mindig perelnek. Tudjuk, hogy e perben a püspök és rokonsága hamis okleveleket is használtak s így lettek ők Kutasnak is az országbíró előtt kötött egyezség értelmében tulajdonosaivá. Voltaképen pedig a hód-vásárhelyi uradalom tulajdon joga ez időben már Hunyadi Jánost illette, ki annak Zsigmond kora óta tényleges birtokosa is volt, a mit az ország rendei is elismernek,³ mi- | 1450. márcz. 3. nek következtében V. László király az újabb adomány levelet a birtokokról a | 1456. máj. 12. nagy hős javára maga is kiadja.

Hunyadi elhalása után özvegyének, Szilágyi Erzsébetnek, kezére ment át a falu, mit onnét tudunk, hogy mikor azt, több e tájon fekvő községekkel együtt, Albert csanádi püspök és Lábattani János, Mátyás királytól fölkérték, a nagyszony az aradi káptalan előtt megbizottai által azok eladományozása ellen óvást tétetett s a „felséges fejedelem urat, Mátyás királyt, a maga | 1463 urát és természet szerint való fiát“, attól tiltotta.⁴ Ez időben a falut már Békés megyéhez számították. Mindazonáltal Mátyás már a következő évben mégis eladományozta azt, még pedig a szomszéd Csomorkány földes urainak, a Jaksicsoknak,⁵

¹ Fejér, Cod. dipl. X. VII. 893—895.

² Orsz. lt. DL. 1816.

³ Gr. Teleki, Hunyadiak kora X. 248—256.

⁴ Orsz. lt. DL. 15862.

⁵ Borovszky, II.602.

kik ekkor a vármegyében s ezenkívül másutt is, nagy uradalmakat szerzettek magoknak, melyek központja Nagy-lak volt. Sokáig ide tartozott ezután a mi Kutasunk is, a mint ezt a következő korszakban látni fogjuk.

A falu határa Sámson, M.-Kopáncs, Tót-Komlós és Szöllős közt terült el, a Száraz-ér mindkét partján, az Orosháza—tót-komlói úttól délre, úgy hogy annak fő részét a Nagy-hajlás képezte. Templomát azok a romok jelölték, melyek 1748. táján, a Száraz-éren s az akkori komlói szöllős-kerten tul, a komlós—vásárhelyi út mentén még láthatók voltak.¹

Ur-népe falu.

Az ur a földesurat jelenti, mint a legtöbb hasonló összetételű hely-² és köz-nevekben is.³ Ugy hogy e szerint az egész név annyit fejez ki, hogy az a terület, melyen a földesurnak valamely külön telepe helyezkedett fel.

A falu korábbi története nem ismeretes s az irott adatok már csak mint pusztát említik. Mikor t. i. Gáji Horváth Gergely, diósgyőri | 1462

¹ Wallaszki, komlói lelkész, feljegyzései után Gajdács Pál a Békés vm. évkönyvben 1882—3. 48. lap. Valószínű, hogy a templom rom azonos a komlói határnak 1708-diki térképén megjegyzett Bődör csök, Kis-Kápolna-halommal. (A térkép az évkönyv ugyan azon évi folyamában.)

² Ur-föld, Ur-hida, Ur-major, Ur-völgy stb.

³ Ur dolga, uri szék stb.